

YOSHLAR MA'NAVIYATINI YUKSALTIRISHDA TA'LIM-TARBIYA BERISH TIZIMINI SIFAT JIHATIDAN YANGI BOSQICHGA OLIB CHIQISH USULLARI

Abdullayeva Nargizaxon Isaqova

*Andijon viloyati Bo'ston tuman politexnikumi yoshlar ishlari bo'yicha direktor
o'rinbosari*

Annotatsiya: *yoshlar ma'naviyati jahon taraqqiyotida muhim ahamiyatga ega. Ularning shaxsiyati va ijtimoiy hayotdagi o'rni ta'lim va tarbiya orqali shakllanadi. Ushbu maqolada yoshlar ma'naviyatini yuksaltirishda ta'lim-tarbiya berish tizimini yangi bosqichga olib chiqish usullari ko'rib chiqiladi. O'zbekistonning yosh avlodini ma'naviyatini yuksaltirishda ta'lim tizimining roli beqiyosdir.*

Kalit so'zlar: *yoshlar ma'naviyati, ta'lim tarbiya tizimi, innovatsion metodlar, psixologik yordam, raqamli ta'lim.*

Yoshlik inson umrining eng nozik davri hisoblanadi. Mamlakatimiz aholisining asosiy qismini yosh yigit-qizlar tashkil etadi. Ularning ta'lim olishi, kasb-hunar egallashi uchun keng sharoit yaratilgan. Shu bilan birga, yoshlarning bo'sh vaqtini mazmunli o'tkazishni tashkil etish dolzarb masala hisoblanadi. Jamiyat yoshlar ongida ma'naviy qadriyatlarni rivojlantirmay va mustahkamlamay turib o'z istiqboliga erisha olmaydi. "Mamlakatimizni modernizatsiya qilish va zamonaviy jamiyat qurish yo'lidagi murakkab va keng ko'lamli vazifalarni hal etishga qodir bo'lgan yangi avlod kadrlarini tayyorlash bundan buyon ham faoliyatimizning eng muhim yo'nalishi bo'lib qoladi", deb ta'kidlaydi Birinchi prezident I.A. Karimov. Yoshlar qanchalik ma'naviy barkamol bo'lsa, turli yot illatlarga qarshi immuniteti ham shunchalik kuchli bo'ladi. Yoshlari bilimli, har tomonlama yetuk davlatning kelajagi yorug', istiqboli porloqdir. Insonga yoshligidan singdirilgan madaniy-ma'naviy qarashlar, axloqiy qadriyatlar, an'analar, diniy-ruhiy tuyg'ulardan iborat. Bu bo'g'inda u oilasi, qarindosh-urug'lari, mahallasi, millati, yurti bilan birligini, uning tarkibiy qismi ekanligini his etadi. Natijada, uning ongi va qalbida milliy g'urur, vatanparvarlik tuyg'usi shakllanadi. Bu jarayonda shaxsda haqiqiy

fuqarolik pozitsiyasi shakllanadi. Zotan, Birinchi Prezidentimiz I.A.Karimov aytganlaridek, har qanday islohotning eng muhim samarasi, avvalo, xalqning ma'naviy-ruhiy qarashlaridagi yangilanish jarayonlari, uning ongu tafakkurining yuksalishi, mamlakatda yuz berayotgan o'zgarishlar uning hayotiga, taqdiriga daxldor bo'lganligini chuqur his qilishi va shundan xulosa chiqarishi bilan belgilanadi. Ushbu so'zlardan ko'rinib turibdiki, yoshlarning ijtimoiy siyosiy faoligini oshirish bugungi kundagi eng dolzarb vazifalardan biridir. Ma'lumki, 2021 yilda mamlakatimizda 25– 29 yoshlilar – 3 218 218 nafarni tashkil qiladi. O'z-o'zidan ayonki, aholimizning aksariyat qismini tashkil etadigan yoshlarimizning hali-beri yechilmagan muammolariga e'tiborimizni jalb etish, ularni hayotimizda haqiqatdan ham hal qiluvchi kuchga aylantirish masalasi jamoatchiligimizning diqqat markazida turibdi. Albatta bu, davlatimiz zimmasiga ulkan mas'uliyat yuklashini ko'z oldimizga keltirsak, juda katta e'tibor, g'amxo'rlikni talab etadi, ikkinchi tomondan yoshlarimizga ko'rsatiladigan e'tibor, ertaga ulkan yutuq va natijalarini ham beradi. Chunki hozir O'zbekiston mehnat resurslarining yarmidan ko'pi yoshlardir. Navqiron avlod har bir mamlakatning ertangi kuni, jamiyatda o'zgarishlarga sabab bo'ladigan, bunyodkorlik g'oyalarini hayotga tatbiq etuvchi muhim kuch, salohiyatli resurs hisoblanadi. Albatta, yoshlarni ijtimoiy, ma'naviy va moddiy jihatdan qo'llab- quvvatlash, huquq hamda majburiyatlarini to'laqonli ro'yobga chiqarishga ko'maklashish, jamiyatda munosib o'rin egallashlariga qulay sharoit yaratish orqali ularni yurt taqdiri va kelajagini hal qiluvchi katta kuchga aylantirish mumkin. Yoshlarga oid davlat siyosatining tashkiliy-huquqiy asoslarini yoshlar bilan ishlovchi tashkilotlar faoliyatida ko'rish mumkin. Yoshlar har bir davlatning kelajagini belgilovchi kuch ekanini e'tiborga olsak, dunyoning deyarli barcha davlatlarida bejiz yoshlar siyosatini amalga oshirish bo'yicha milliy konsepsiyalar ishlab chiqilib, samarali faoliyat olib borilayotganining guvohi bo'lamiz.

Shu ma'noda, O'zbekistonda yoshlar masalasi davlat siyosatining eng ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Shu bois ham, yoshlar barcha davrlarda jamiyatning faol qatlami sifatida e'tirof etib kelingan. Sharq Uyg'onish davrida ham, jadidlar faoliyatida ham, jamiyatning yangilanishida ham, yoshlarning o'rnini beqiyos bo'lgan. Shu jihatdan muntazam shakllanib boruvchi bu qatlam doimiy yo'naltirib va qo'llab-quvvatlab turishni talab etadi... Bu esa, davlat tomonidan

yoshlarning mamlakat manfaatlari yoʻlida erkin ijtimoiylashuvi va oʻzini samarali namoyon etishi uchun maqbul sharoit va imkoniyat yaratish hamda yoshlarni qoʻllab-quvvatlashga qaratilgan chora-tadbirlar tizimi yoshlarga oid davlat siyosatini anglatadi. Shu bois, mamlakatimizda eng katta eʼtibor mustaqil fikrlaydigan, tashabbuskor, shijoatli yoshlarni tarbiyalashga qaratilgan boʻlib, bu vazifa Oʻzbekiston Respublikasining “Yoshlarga oid davlat siyosati toʻgʻrisida”gi Qonuni, Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7- fevraldagi “Oʻzbekiston Respublikasini yana-da rivojlantirish boʻyicha Harakatlar strategiyasi toʻgʻrisida”gi PF-4947-son, 2017-yil 5-iyuldagi “Yoshlarga oid davlat siyosati samaradorligini oshirish va Oʻzbekiston yoshlar ittifoqi faoliyatini qoʻllab-quvvatlash toʻgʻrisida”gi PF-5106-son, 2018-yil 25-yanvardagi “Umumiy oʻrta, oʻrta maxsus va kasb-hunar taʼlimi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari toʻgʻrisida”gi PF-5313-son farmonlari, shuningdek, koʻplab qaror va yoshlarga oid boshqa qonun hujjatlarida belgilangan. Ayniqsa, bu borada “Yoshlarga oid davlat siyosati toʻgʻrisida”gi Oʻzbekiston Respublikasi qonunining qabul qilinishi yoshlarni har tomonlama qoʻllab-quvvatlashning huquqiy mexanizmlarini yaratish sohasidagi yangilik boʻldi desak mubolagʻa boʻlmaydi. Hozirgi vaqtda butun dunyoda oʻrgimchak toʻri deb atalmish ijtimoiy tarmoq vujudga kelganki, bu tarmoq yoshlar hayotining ajralmas qismiga aylandi. U endi yoshlar hayotining mazmuni boʻlib, oʻz hayotini aynan shu kabi omilsiz tasavvur eta olmaydi. Bu narsa esa yoshlar maʼnaviy qiyofasini oʻsishida oʻzining ijobiy taʼsiridan koʻra salbiy taʼsirini koʻproq oʻtkazmoqda. Shu sabab boʻlsa kerak yoshlarning turli yot gʻoyalar taʼsiriga tushushiga, shu bilan birga axloqiy tarbiyasining buzulishiga hamda ruhiy psixologik salbiy taʼsir koʻrsatilishiga olib kelmoqda. Yoshlarimiz orasida yuzaga kelayotgan bunday ayanchli holatning yana bir sababi bu yoshlarimizning ijtimoiy tarmoqlarga tobeligidir. Chunki ijtimoiy tarmoqlar ayniqsa oʻsmir yoshlarga maʼnaviy va psixologik jihatdan kuchli taʼsir etadi. Oʻsmirlarda ijtimoiy taroqlarga mukkasidan ketish va virtual olamga moyilligi oqibatida odamovilik jizzakilik va asabiylik vujudga keladi. Demak, bundan koʻrinib turibdiki, yoshlarimizning huquqbuzarlik va jinoyat koʻchalariga kirib qolishiga sabab inson ongi, qalbi va ruhiyatiga taʼsir oʻtkazayotgan ijtimoiy tarmoqlar orqali keng tarqalgan axborot xurujlari sanaladi. Maʼlumki, bugun dunyoda keskin kurash va raqobat hukm surmoqda, manfaatlar toʻqnashuvi

kuchaymoqda. Globallashuv jarayonlari yoshlar uchun beqiyos yangi imkoniyatlar bilan birga kutilmagan muammolarni ham keltirib chiqarmoqda. Milliy o'zlik va ma'naviy qadriyatlarga qarshi tahdid va xatarlar tobora ortmoqda. Faqat o'zini o'ylash, mehnatga, oilaga yengil qarash, ayniqsa yoshlar ongiga ustamonlik bilan singdirilyapti.

O'zbekistonning ma'naviy hayotidagi o'zgarish va yangilanishlar eng avvalo, milliy g'oya va milliy mafkurada o'z ifodasini topib, milliy g'oya va milliy mafkura konsepsiyasi ishlab chiqilganda quyidagi masalalarga e'tibor qaratildi:

- milliy mafkura, avvalambor, o'zligimizni, muqaddas an'analarimizni anglash tuyg'ularini, xalqimizning ko'p asrlar davomida shakllangan ezgu orzularini, jamiyat oldiga bugun qo'yilgan oliy maqsad va vazifalarni o'zida qamrab olishining shartligi;

- jamiyatimizda bugun mavjud bo'lgan xilma xil fikrlar va g'oyalar, erkin qarashlardan, har qanday toifalar va guruhlarining intilishlari va uinidlaridan, har qanday insonning e'tiqodi va dunyoqarashidan qat'iy nazar, ularning barchasini yagona milliy bayroq atrofida birlashtiradigan, xalqimiz va davlatimizning daxlsizligini asraydigan, el-yurtimizni eng buyuk maqsadlar sari chorlaydigan yagona g'oya - mafkura bo'lishi zarurligi;

- milliy mafkuramiz har qanday millatchilik va shunga o'xshagan unsurlardan, boshqa eiat va xalqlarni mensimaslik, ularni kamsitish kayfiyati va qarashlaridan mutlaqo xoli bo'lib, qo'shni davlat va xalqlar, umuman jahon hamjamiyatida, xalqaro maydonda, munosib hurmat va izzat qozonishda poydevor va rahnamo bo'lishi darkorligi;

- milliy g'oya birinchi navbatda yosh avlodimizni vatanparvarlik, el- yurtga sadoqat ruhida tarbiyalashi, ularning qalbiga insonparvarlik va odamiylik fazilatlarini payvand qilishdek oliyjanob ishlarimizda madadkor bo'lishi zarurligi;

- milliy g'oya Vatanimizning shonli o'timishi va buyuk kelajagini uzviy bog'lab turishga, o'zimizni ulug' ajdodlarimiz boqiy merosining munosib vorislari deb his qilish, shu bilan birga, jahon va zamonning umumbashariy yutuqlariga erishnioqqa yo'l ochib beradigan va shu maqsadlarga muttasil da'vat qiladigan g'oya bo'lishi muhimligi. Milliy g'oya va mafkura xalqni xalq, millatni millat qilishga xizmat qilib, xalqni, millatni birlashtirib, bunyodkorlik ishlariga da'vat etadi.

Yoshlar uchun bugungi kunda olib borilayotgan barcha ishlar, moddiy va ma'naviy yordamlar, ularga qaratilayotgan bunday e'tiborlar albatta natijasini ko'rsatadi. Biz bunga ishonamiz. Prezidentimizning biz yoshlarga ko'rsatayotgan bunday yoshlarga doir siyosatini qo'llab quvvatlaymiz va har bir chaqirig'iga "labbay" deb javob bermog'imiz darkor. Zero, Yangi O'zbekiston kelajagi yoshlar qo'lida. Yuqoridagilardan shuni xulosa qilib aytish mumkinki, bizning bosh maqsadimiz Yangi O'zbekiston kelajagi bo'lmish yoshlarimizga vatanparvarlik, insoniylik va haqiqatparvarlik g'oyalarini singdirish.

Foydalanilgan adabiyot va havolalar

1. Karimov I.A. Vatanimiz va xalqimizga sadoqat bilan xizmat qilish - oliy saodatdir. – T.: "O'zbekiston", 2007. 38-bet.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning BMT Bosh Assambleyasining 72-sessiyasida so'zlagan nutqidan. 24.06.2019 yil
3. Davlat statistika qo'mitasi - Stat.uz
4. Karimov I.A. "Barkamol avlod orzusi". –T.; "Sharq", 2019, 39-bet